

Aaron Mosessohn   Hartog Leo

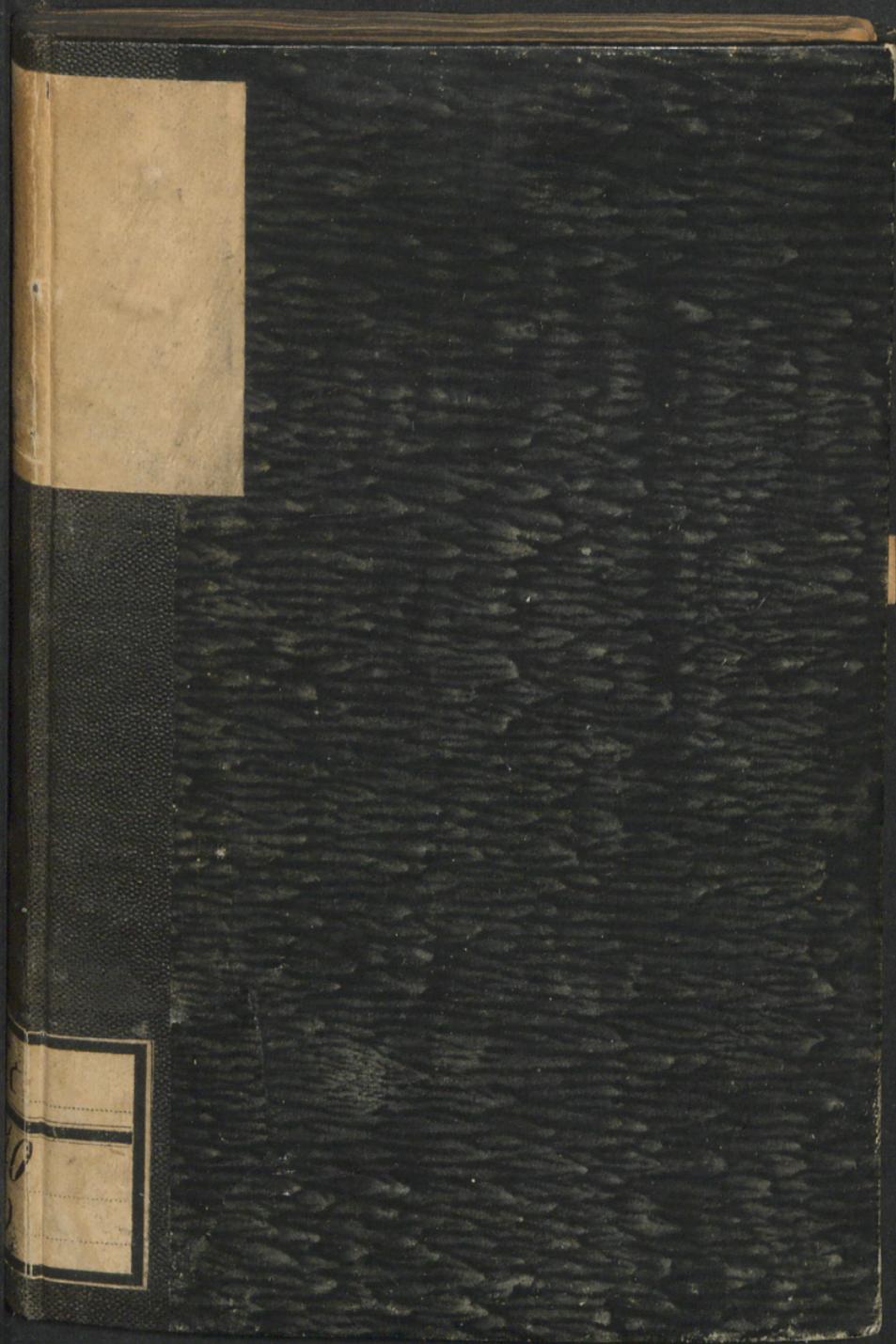
Derush al ha-shalom Friedenspredigt ... : gehalten in der Synagoge zu Berlin am Sabbath den 27. Adar 523 (den 12. März 1763.) ...

[Berlin?], [1763?]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1698485166>

Druck   Freier Zugang

Universitäts
Bibliothek
Rostock

http://purl.uni-rostock.de/rostdok/ppn1698485166/phys_0001

DFG

CIC-370 (4)^{1-5.}
<R>

1071

דרוש על השלום
Friedenspredigt

הנדרש בבית הכנסת דק"ק ברלין יע"א
ביום שבת קדש. כחדש מרבין בשמחה. הוא
חדש אדר. בכ"ד בו. שנת תקכ"ג לפ"ק:

gehalten

in der Synagoge zu Berlin
am Sabbath

den 27ten Adar 523. (den 12ten März 1763.)

מהרב הגדול המפורסם חריף והבקי כמהור"ר
אהרן בן כמהורר משהנר"ו ראש בית דין

דק"ק הנ"ל

von

*Bibliotheca
Academica
Rostochiensis*

dem dasigen Juden-Rabbinet

Rabbi

Alaron Mosessohn.

עם עתקה מצו חצחת כל"א אשר כבר נדפסה
בלתי העברית. ועתה הובא שניו סיחור
על מזבח הדפוס והיו לאחדים ביד כה"ל

In's Deutsche übersetzt

von

N. S. R.

Zum Druck befördert durch Hartog Leo.

81

Hartog Leo

אחי בית יעקב המקשיבים לקורי

אחר י כל התלאות אשר מצאתנו . אלהי

אבותינו החינו והגיענו ליום זה .

יום שמחה . יום אשר לא יאסוף זכרו מזרע

דור אחרון . ויהיה לעם נולד במלכות הזאת .

ליום קדוש . ויום הג . כאשר אנהנו ואחינו

המאמינים חוגגים . יום הוציאה את אבותינו

מארץ מצרים . והוליקם כירמדה לפני

רודפיהם ימי פקודה הלפו . ומוסרי משפטי

אלוה עברו . היום אנו חוגגים . יום כפרה .

יום ישועה . יום הצלה :

אנו נגשים לפני כסא רם ונשא להודות . לא

כימים הראשונים . כעל גמולות . כעל

ישלם חמה לצריו . גמול לאויביו . ויז נצחם

בבגדי נקם . בשפיכת דם אדם כאחד ממנו .

לא על כי ידינו רמה עלי יצורי אלוה

הנאנקים והנאנחים :

Meine andächtigen Brüder aus dem Hause Jacob!

Der G^ott unserer Väter hat uns endlich den Freudentag erleben lassen, welcher der spätesten Nachkommenschaft in diesem Reiche so heilig, so festlich seyn wird, als unsern Glaubensbrüdern jener Tag ist, da der H^oerr unsere Voreltern aus Egyptenland geführt und aufgerichtet hat wandeln lassen, vor ihren Bersolgern her. Die Tage der Versuchung und des göttlichen Strafgerichts sind vorüber; wir feyern einen Tag der Versöhnung, einen Tag des Heils, einen Tag der Errettung. Wir nähern uns dem allerheiligsten Throne G^ottes, um ihm, nicht wie vormals für blutige Siege über unsere Nebenmenschen zu danken, nicht für erhaltene Vortheile über seufzende Geschöpfe G^ottes, die aus Verblendung sich unsere Feinde nannten, ihn zu loben; nein!

לא כן עמנו היום . כי אם נביא לה' כבוד
ותהלה . על כי החזיר את המנוחה
והשקט בארץ . השיב אחוה בין יושביה .
ורעות בין ראשי הרים גבנונים . אשר בידם
מסר שבט מושלים . ומקל תפארה . לנהל
מקרה בני אדם :

נזבחה לה' זבחי תודה . ולא יחלל תפלתנו
צעקת קול דמי מדוקרים . ישי מורת
עלימו . נשירה לו שיר חדש . ולא יתערבו
בשירי שבחנו . נאקת סובלי יגון . אין עוד
שמחתנו פרי אכדון אחרים . לא נתלה עוד
מוסר שלומנו על שכנינו . ובחבורתם נרפא
לנו . עתה יש לאל ידנו לאהוב את רעינו
כמונו . יש לאל ידנו לעבוד את ה' בורא שמים
וארץ שכס אחד . להיות עזרה נמצא להשתדל
בהצלחת ברואיו :

אשרי המגיע לאמונת עת הסן ישועות
הזאת . אשר עליה היינו

תואבים וכואבים . זה שנים .
השלוש הוא תכלית הכריאה
השלוש הוא רעות הנכראים
השלוש הוא האושר האמתי במרומים
השלוש קול שמחת גאוליה'
השלוש יהיה הבשורה הראשונה אשר ברה
יפתח המלך המשיח . עת יתגלה לישראל .
כמאמר הנביא מה נאוו על ההרים רגלי
מבשר משמיע שלום :
החכם ר' יהושע אומר מסכת דרך ארץ .
גדול השלוש . שעמו של הקב"ה
נקרא שלום . שנאמר ה' שלום . אחי כבר ידוע

nein! wir bringen dem HErrn Ehre und Ruhm, für die wieder hergestellte Ruhe auf Erden, Eintracht zwischen ihren Bewohnern, und Freundschaft zwischen den hohen Häuptern, denen er das Schicksal seiner Völker zu lenken übergeben. Wir opfern dem HErrn Dank, und kein Geschrey der Tödtenden und Sterbenden entweihet unser Gebet; wir singen ihm neue Lieder, und kein Aechzen der Nothleidenden mischt sich in unsern Lobgesang; unsere Freude hängt nicht mehr von der Betrübniß anderer, unsere Wohlfarth nicht mehr von dem Untergang unserer Nachbarn ab. Wir können alle unsere Nebenmenschen lieben wie uns selbst, wir können unsere Kräfte zu ihren Vortheil anwenden, wir können in großer Uebereinstimmung dem Schöpfer des Himmels und der Erde dienen, und die Glückseligkeit seiner Geschöpfe befördern helfen. O! seliger Zeitpunkt, nach welchen wir so viele Jahre geseufzet haben. Friede ist der Schöpfungsendzweck Gottes; Friede ist die Harmonie der Erschaffenen, die Seeligkeit im Himmel, der Freudenruf der Erlöseten, die erste Verkündigung unsers künftigen Erlösers. (Jes. 52. 7.) Wie lieblich sind auf den Bergen die Füße des Boten, der den Frieden verkündigt!

Rabbi Josua, der weise Lehrer, spricht. Wie herrlich ist der Friede, da der HErr selbst Jehovah des Friedens genennet seyn will. Es ist bekant, meine Brüder! daß in

שהשם הנכבד הזה . מורה כתורתנו הקדושה .
על השתלשלות כח אלוה ממעל . לפעולות
חסדיו . הנמשכות ממנו . ועל השגחה אלהית
הפרטית . אשר בה מסבב בסבות . כפי גזרה
חכמתו הקדושה . והנה כונת ה' אשר למענה
הוא בורא . ומעמיד ומנהיג את עולמו . כונת
תועלת . להשפיע מטובו על ברואיו . בחסדו
הגדול . סבתה אהבת הברואים . ותכליתה
להאציל מאור אין סוף עליהם . ולפרסם כבודו
בעולמו . כמאמר בעל המשנה כל מה שברא
הקב"ה בעולמו . לא ברא אלא לכבודו .
שנאמר כל הנבראוכו :

ובהיות שהמלחמה היא סותרת את הכונה
הזאת . כי בלה ונחרצה היא לבעלי
הריב . באופן שכל אחד מתכון למנוע שלמות
זולתו . וברור הוא שזה הפך הכונה ברצון
האל . לכן דרבי השגחתו נסתרים בעת ההיא .
ונראה לנו . כאלו קדושי ישראל . עזבאת
הארץ והנהגתה .

ולסבה זו נקרא השם הנכבד המורה על
השגחת האל ומדת חסדו ה' שלום .
מצד שהוא נותן כח שלמות לבריותיו :
חכם אחר מהחכמים הגדולים מבני עמנו
אומר . גדול השלום שאלמלא השלום
החרב והחיה משכלת את הארץ . מה שעם
שנאמר אם בחוקתי תלכו . ואת מצותי
תשמרו ועשיתם אותם וגו' ונתתי שלום
בארץ ושכבתם ואין מהריד : והשבתי חיה
רעה מן הארץ . וחרב לא תעבור בארצכם .

unserer heiligen Schrift durch das Wort Jehovah eigentlich die gnadenreiche Mitwirkung und besondere Regierung Gottes verstanden wird, vermöge welcher er in der Welt alles so lenket, wie es seine heilige Absichten erfordern. Nun sind die Absichten Gottes bey der Schöpfung, Erhaltung und Regierung der Welt, nichts anders, als die Glückseligkeit der Geschöpfe, denn sein Bewegungsgrund ist die Liebe, sein Endzweck die Mittheilung seines unendlichen Lichts, die Verherrlichung seiner Ehre. Was der Heilige (sein Name sey gelobt,) erschaffen, spricht ein Lehrer der Mischna, das hat er um seiner Ehre willen ertschaffen. Der Krieg ist ein Zustand, in welchen die Menschen sich einander zu schaden, das heißt, in Erlangung ihrer Glückseligkeit hinderlich zu seyn trachten; ein Zustand der den Absichten Gottes offenbar zuwider lauft, in welchen die Wege der Vorsehung sich verbergen, und die heilige Regierung Gottes die Welt verlassen zu haben scheint. Daher will die Mitwirkung Gottes in die Geschöpfe mit Recht Jehova des Friedens genennet werden.

Ein anderer von den grossen Lehrern unserer Nation spricht: „Wie herrlich ist der Friede, da die Erde durch den Krieg nicht weniger als durch die Wuth der bösen Thiere verwüstet wird. Daher spricht der Herr: (2 B. Mos. 26) Werdet ihr in meinen Satzungen wandeln, und meine

ואלה דברי השכל אינם צריכים חזוק. הלא
אין עד כבעל הנסיון. טעמנו ראינו
כירע ומר הוא לשית איבה עם שכנינו. עוד
היום ההוא שמור בזכרונו. עודנו באבו. יום
מבוכה ומכוסה. אשר בו למדנו להבחין.
שאין החיות רעות משכלת את הארץ. כאשר
תעשינה האיבה. השנאה. הקנאה.
והמחלוקות. ותולדותיהן כיוצא בהן. הריב
והמלחמה. שמה ושערוריה:
עוד היום הזה זכרנו את הדאגה וימי אבל.
אשר שכר האדם לא נהיה. ושכר
הבהמה איננה. וליוצא ולבא אין שלום מן
הצר. כיה' שלח את כל אדם איש ברעהו
כדברי זכריה הנביא ח' יוד:
בעת מלחמה אסמינו ללא ברכה. החריצות
ללא הועיל. והמשתכר משתכר אל
צרור נקוב. ואיש מהיר במלאכתו אינו נשכר
הישר מתעצב אל לבו. האמונה נאנחה.
התשייה מסתרת. והקשה שבקלות כנזכר
בתלמוד על ירהבו הנער בזקן והנקלה בנכבד:
בעת מלחמה שכר אדם לא נהיה. הערים
שרופות אש. הארמנות נהרסות.
וכל בתי חסד הבנויים לתלפיות לחכמה
ולגמילות חסד נתוצים. הדתורת נרמסים
ברגלים. מלאכות חושב חכמה בזויה. ומה
שהמציאו והפעילו קדמונינו בכמה מאות
שנה לתקן ולתועלת ענין בני אדם. נחרב
בזמן קצר. ושכר הבהמה איננה. עבודת
האדמה אין. שרד שדה. עכשו פרודות תחת
מגרפותיהם. ואשר כל עוד צמחה בה.

„Gebote halten und thun u. s. w. So will
 „ich Friede geben in eurem Lande, daß
 „ihr schlafet und euch niemand schrecke.
 „Ich will die bösen Thiere aus eurem
 „Lande thun, und kein Schwert soll
 „euer Land durchziehen.

Es ist unnöthig, meine Brüder! euch die
 Wahrheit dieses weisen Ausspruchs durch
 Gründe darzuthun. Die schreckliche Erfah-
 rung, was das heiße, mit seinem Nebenmen-
 schen in Feindschaft leben, ist uns allen noch
 in frischem Andenken. Wir haben einsehen
 gelernt, daß die bösen Thiere der menschli-
 chen Gesellschaft nicht schädlicher seyn können,
 als Argwohn, Haß, Neid, Zwierracht, und
 ihr entsetzliches Gefolge, der Krieg samt allen
 seinen Unmenschlichkeiten. Die traurigen
 Tage sind uns in Gedanken noch gegenwär-
 tig, (Sach. 8, 10) da der Menschen Arbeit
 vergebens, und der Thiere Arbeit nichts
 war, und denen die aus und einzogen,
 kein Friede war für Trübsal, denn der
 Herr ließ die Menschen gehen, einen je-
 den wider seinen Nächsten. Im Kriege
 haben die Güter keinen Genuß, der Fleiß
 keinen Lohn, die Verdienste keinen Preis, der
 Redliche keine Zufriedenheit; die Religion
 seufzet, die Tugend verbirgt sich, und welches
 nach dem Ausspruche des Talmuds der här-
 teste Fluch ist, der Jüngere ist stolz wider
 den Alten, und ein loser Mann wider
 den ehrlichen.

והולידה והצמיחה . אין משביע בעליו . כי
זרים אוכלים אותו . ובעודו בכפו . האויב
יבלע זיעת אפו :

לכן כאשר הכטיח ה' לההולכים בחוקותיו .
ושומרים מצותיו . לתת להם ברכור
גשמיות . עלי אדמתם . וידע שאין תועלת
בהם כל עת שחרב מלחמה תעבור בארצם .
סמך אליה ברכה אחרונה . לקים עליה ארת
הראשונה . וזה אמרו ונתת שלום בארץ .
רצונו לומר אני אטה לשובתיכם לב אלה .
אשר בידם כה ורצון לעשות שלום . או
מלחמה . כדברי שלמה פלגי מים לב מלך ביד
ה' . על כל אשר יחפץ יטנו :

והוא כמו ה' קורא למי הים וישפכם . ונוטה
נהרות להשקות ארץ תלאובות .
ושדה צמאה . וצמח אהו . פעם לברכה . ופעם
מעלה תהומות ופרץ נחל מעם גר הנשכחים
מני רגל . לשחת את הארץ . והובישו אכרים :
ואברה תקותם . כמו כן הוא נוטה ארת לב
המלכים כפי רצונו . אם לשכט . ואם לארצו :
אם מושכים אנחנו בעונותינו את מוסרי
משפטו על צוארנו :
אם מבזים אנו את חקותיו :
אם אנו משליכים משפטיו אחרינו :
אם עוזבים אנו את בריתו :
אזי ישלח איש ברעהו . וכל פעולות יגיעי
כפינו הולכים לשמיון . אבל אם אנו
הולכים בחקותיו . ושומרים מצותיו לעשותם

Im Kriege ist der Menschen Arbeit vergebens. Städte werden eingeäschert, Palläste, niedergedrissen, alle wohlthätige Stiftungen vernichtet, die Gesetze mit Füßen getreten, die Künste verachtet, und was die Menschen in vielen Jahrhunderten zur Verbesserung ihres Zustandes erdacht und ins Werk gerichtet haben, wird in kurzer Zeit zerstört. Und der Thiere Arbeit ist nichts. Die Aecker werden umgewühlet, die Saaten zertreten, und was davon auffömmet, genießet der Ackersmann nicht, denn der Feind verzehret die Früchte seines Schweisses. Daher sehet der Herr, nachdem er denen, die in seinen Sakungen wandeln und seine Gebote halten, allerley irdische Glückseligkeiten verheissen hat, zuletzt noch den Segen hinzu, ohne welchen man jene nicht genießen kan. Ich will Friede geben im Lande. Ich will das Herz derer, die Krieg und Frieden in ihrer Willkühr haben zu euren Besten lenken. Der Könige Herz ist in der Hand des Herrn, wie Wasserbäche, und er neigt wo hin er will. Wie die Flüsse auf den Wink des Herrn bald zum Segen des Landes, Felder, Auen und Wiesen befeuchten, bald die Felder überschwemmen, und die Hofnung des Landmannes zerstören, eben so lenkt der Herr das Herz der Könige nach seinem Wohlgefallen, bald zum Segen, bald zur Züchtigung eines Landes. Ziehen wir uns durch unsere Ungerechtigkeit sein Strafgerichte zu

zu

אזי נוטה * אלינו כנהר שלום
אזי הוא נותן שלום בארץ ונשכבו אין מחריד

אחי המקשיבים לקורי

כדי להכיר גדול ערך השלום • אשר אנו
חוגגים היום • למען יאיר חין ערכו בהיר
מושחקים • אנו צריכים לשקול במאזני שכל •
הנפלאות הגדולות והנוראות • נשגבות מן
הטבע • אשר געשו למען השלום • וכי ה' המשדד
מערכת הטבע • ברך את עמו בשלום כי קצר
קצרה יד הטבע לעשו' את כל המעשי' האלה •
ואולם מה אני ומה כחי כי איהל • לבאר לכם
באר הטיב את כל העולה על רוחי •

באמת אני רובץ תחת משא הערה אשר נגעה
לבבי • רוח בטני הציקתני • מלתי מלים •
יתרוצצו בקרבי • מי יצא ראשונה • ואם
אמרתי אספרה נא חסדי האל • כאשר לבי
רחש • וכאשר כל מחשבותי מתפעלות על ידן
אשר לדעתי אף בלב עולות תפעלון • ולב
האבן אשר בתוכנו מרגיש כח הערה הזאת •
אף כי בלב מבין אל פעולות ה' • לא אבוא עד
תכונתם • לא אעצור כח לספרם • בשפת בשר
ובלשון קרוץ מחומר • לוליה' עושה חדשות
לברוא רוח חרש בקרבי •

ה' חסדך עד השמים • ואנחנו כצל עלי ארץ •
אמתך עד שחקים • ונחנו עפר ואפר •

* נוטה כישעיה ויטנו כמשלי כ"ו דומים כהוראתם •
ופירושם כשני המקומות • מענין המשך והטיה • הנוקל
על דבר הנוטה לכאן ולכאן •

zu, verachten wir seine Satzungen, verwerfen wir seine Rechte und lassen wir seinen Bund anstehen, so läßt er einen jeden wider seinen Nächsten gehen, und alle unsere Mühe und Arbeit verloren seyn. Wandeln wir aber in seinen Satzungen, halten wir die Gebote und thun sie, so führt er uns den Frieden wie einen Strom zu, * so giebt er Friede im Lande, daß wir schlafen und niemand uns schrecke.

Der Werth des Friedens, den wir heute feyern, meine andächtigen Zuhörer! wird uns weit heller in die Augen leuchten, wenn wir die wundervolle, die übernatürliche Art erwecken, auf welche uns der HErr über die Natur mit demselben geseignet hat. Hier fühle ich die Schwäche meiner Beredsamkeit. Hier unterliege ich unter der Last der Empfindungen, die sich in meiner Brust drängen, und um den Vorrang streiten. Der HErr müßte einen neuen Geist in mir erschaffen, wenn ich die Herrlichkeit seiner Gnade, wie ich sie empfinde, wie der verhärteste unter uns sie empfinden muß, mit menschlichen Zeichen ausdrücken sollte. O HErr! Deine Gnade reicht bis in die Himmel, und wir sind wie Schatten auf der Erden; Deine Wahrheit gehet bis in die Wolcken, und wir sind Staub und

* Das **וַיִּשְׁׁ** Jes. 66, 12. hat mit dem **וַיִּשְׁׁ** in der oben angeführten Stelle aus den Sprüchen Salomonis eine ähnliche Bedeutung, und heißet an beiden Stellen, zuführen, hinneigen.

איה אפוא אתם חזקי מצה מבחישי דרכי
ההישגה וכל חפצכם ליחס הנהגת העולם.
אל מקרה בלתי כונת מכון . איה אתם בווי
אלוה. אשר כאות נפשם שאפו רוח תאנתם.
ואומרים לא יראה יה . ולא יבין אלהי יעקב .
את כל אשר נעשה תחת השמש . בעפרת תבל
לכו . וראו . והכלמו . עוד היום הזה אנחנו הם
אשר היינו . עם פריימין נשאר לעם עלי ארץ .
וה' הוא אלהיו באמת ובצדקה . עודנו חיים
עמכם היום . ונהיה זרע שלום . ומלכנו אשר
ה' יציץ גזרו עליו פלאי וגם לעמים . עודנו
מושל עלינו בתפארת שלום :

מי פעל את כל אלה :

מי הרחיק מגבולינו את שאון המלחמה :

מי שת עוד על גבור אשר יושיע :

מי אזרו בחכמה :

מי שנס מתני חילו ברוה כביר וגכורה . עד כי

מאה מהם רבבה ירדפו . סוף דבר .

מי שקל בפלס הרלי . שהמועט יהויןקנגד

המרובה עת אבדה חכמת חכמיו . ובינת

נכוניו נסתרה . ואמיץ לבו בגבורים .

אמר נואש :

כי שם גבול לשערוריה . ואמר עד פה

תבוא . ולא תעבורחק . הלא

ה' הוא אשר עשה את כל אלה :

ה' הוא אשר מהצנו . וגם רפאנו . כמאמר

משיח ה' . בינו בוערים בעם . היוסר גוים

הלא יוכיח :

ה' הוא אשר חלק מהכמתו למלכנו . והפר

מחשבות מתנגדיו . כמאמר איש האלקים

und Asche. = Wo seyd ihr starken Geister! die ihr die Wege der Vorsehung verkennet, und die Regierung der Welt gerne einen blinden Ungefähr übergeben möchtet? Wo seyd ihr, Verächter der Gottheit! die ihr in euren Lüsten dahin wandelt, und sprecht, Ps. 94, 7. der **HER** sieht nicht, der **GOTT** Jacob achtet nicht was in Staube geschieht. Kommet, sehet und werdet beschämt! Daß wir noch sind! daß Preussen ein Volk, und der **HER** sein **GOTT** ist, in Wahrheit und Gerechtigkeit, daß wir alle noch leben, ein Saamen des Friedens, und unser König, der Gefrönte Gottes, die Bewunderung der Völker, über uns herrschet in glorreichem Frieden, wer hat dieses gethan? Wer hat die Wuth des Krieges von unsern Grenzen entfernt? Wer hat den Held erweckt, der helfen soll? Wer hat ihn mit Weisheit ausgerüstet? Wer hat die Brust seiner Völker mit Tapferkeit gewafnet, daß Hundert von ihnen Zehn Tausend in die Flucht schlugen? Wer hat endlich der Uebermacht das Gegengewicht gehalten, als menschliche Weisheit zu gering war, und die Tapferkeit selbst die Hoffnung verlor? Wer hat da dem Ungeßüm Grenzen gesetzt, und gesprochen, bis hieher kanst du kommen und weiter nicht? Fürwahr! ein **GOTT** ist es, der dieses alles gethan. Ein **GOTT** ist es, der uns verwundet und wieder geheilet. Ps. 94, 10. Merket doch ihr Narren unter

המלמד לאדם דעת * ה' יורע מחשבות אדם
כי הנהיג הבל :

ה' הצדיק והרחום הוא אשר השקינו את כוס
התרעלה' עד כי אבדה כל תקוה' עד כל
חכמי עולם ממתים מחדל' הניעו ראש עלינו
ואומרים אין ישועתה לנו באלהים סלה :
לכן כה אמר ה' צבאות' כי יפלא בעיני
שארית העם הזה' בימים ההם' גם בעיני
יפלא נאום ה' צבאות' והנה אני מושיע את

* לפי משמעות המקרא כראיה בהכטה ראשונה שהמקרא
המלמד לאדם דעת וגו' מחובר למה שלמעלה - חזקס
יתכן ג' כ' לפרשו לענין שלאחריו . כי זה יותר מוכן
בהכנת תבור ענין המקראות . כי המשורר הביא ראיה
בתחלת המזמור . שה' יודע כל השגות חשיבונו . כי הוא
הכוטע און ויזר עין . הלא ישמע ויביט . רצה לומר מי
שהוא הכורא אשר ברא חושי בני אדם וכחותם . הלא
בדלוי יבין הכחות . אשר יעשה אדם ומי בהם . וידע מה
שיודע האדם באמצעות חושיו . וכזה הוא קוטר דעת
קצת חכמי עולם . החושבים שהכורא ב"ה . יותר נעלה
וכשגב . מליחם לכבודו " שישיג בהשגחה פרטית " על
הכלי השפלים הנפקדים " ועל הדברים אשר אינו
משיגים בחושים " מפני זה המשורר הקדוש גומר אמר
המלמד אדם דעת " ה' יודע מחשבות אדם (אף כי)
המה הכל ונפקדים " ואז מלת כי פירושו אף כי " כאשר
כמאלו לו הוראה הזאת נכמה מקומות המקרא
ר"ל אף כי שמחשבות אדם מקריים ונפקדים הם "
ואכדו עשתוכותיהם " ואף כי הם הכל גמור " עם כל זה "
ה' יודע מחשבות אדם " אחרי שהוא החוכן לאדם דעת "
וידעתכו הכגבלת " כאצלת מידיעהו הנלמדת " הלא
יביט מה שכת שכלכו " ויודע מה שישיג אדם אשר
בעפר יקודו :

ter dem Volke, spricht der Gesalbte Gottes: der die Völker züchtiget, sollte der sie nicht bessern wollen? Ein Gott ist es, der unserm Könige von seiner Weisheit mitgetheilet, und alle Anschläge seiner Widersacher vereitelt. (Das.): Der die Menschen Weisheit lehret, fährt der Mann Gottes fort, sollte der die Gedanken der Menschenkinder nicht wissen, ob sie gleich eitel sind? * Ein gerechter und barmherziger Gott ist es, der vom Kelch der Leiden uns hat zu trinken gegeben, bis alle Hoffnung
 b ver-

* Nach dem Grundtexte gehören zwar die Worte: Der die Menschen Weisheit lehret, noch zur 11ten Strophe: man kan sie aber mit zur folgenden Strophe ziehen, um einen zusammenhängenden Verstand heraus zu bringen. Der Dichter hat im Vorhergehenden bewiesen, daß Gott, der die menschlichen Sinne erschaffen, auch notwendig diejenige Einsichten haben müsse, die wir durch die Sinne erlangen, wodurch er die Meinung einiger Weltweisen widerlegt, welche Gott zu erniedrigen fürchten, wenn sie ihm die vergängliche Erkenntnis irdischer Dinge, die wir mit den Sinnen wahrnehmen, zuschreiben sollten. Daher setzt der heilige Dichter seinen Schluß fort: Der die Menschen Weisheit lehret, Jehovah, weiß die Gedanken der Menschen, ob sie gleich eitel, oder vergänglich sind. Das ¹¹ kan an dieser Stelle, so wie an verschiedenen andern, durch wie wohl gegeben werden. Unsere Gedanken sind zwar irdisch zufällig, vergänglich, eitel, mit einem Wort 227. Allein Gott, von welchen wir unser Wissen erhalten haben, muß doch wohl einsehen, was unsere Verstandeskraft vermögen, was ein Mensch im Staube begreifen kan.

עמי מאדן מזרח' ומאדן מבוא שמש' והיו
לילעם' ואני אהיה להם לאלהים' באמת
ובצדקה :

מעתה נוכל לשיר עם המשורר הקדוש'
אשרי הגבר אשר תיסרנו יה' ומתורתך
תלמדנו' להשקיש לו מימי רע' כי מו שמיחם
פגעי צרותיו' ואת כל התלאה אשר מצאתהו'
למקרה בלי כונת מכון' או למערכה הכרחית'
מסכות מחייבות' אפשר שישתה ימצה כוס
התרעלה' העוברת עליו בעל כרחו' בהשקט
ובלי הרדה' ואם בגבורות לאות אונן' ולא
ירגז' כי אם ישב בדד וידום' אבל לשמוח
ביסורים' לגיל ברעה' בקרוב נגע לאהלין'
באמת לפי דרכו אין לו יסוד שיסמוך עליו'
ואין לו פתח תקוה' לרדת אל עמק עכור
בשמהה ובטוב לב' וחפץ דכאו החלי' כי
היתרון כזה לחכם בעל האמונה' המאמין
בהשגחת משגיח' המרחם על יצוריו'
ומשפיע עליהם מטובו הגדול :

זה הוא אשר יבין' שה' ברגע קטן עזוב
וברחמים גדולים מקבץ :

זה הוא אשר בעת צרה' בעבור עליו שוש
תוכנית אלהיו' ונגעי מוסריו' יכול לשיר
באמת את השיר הזה אשר לי אשר תיסרני יה'
זה הוא אשר למד מתורתה' לכבוד דרך קדש
ההשגחה :

verschwand, bis alle Weltflugen die Köpfe über uns schütteln, und unsere Errettung für unmöglich hielten. Sodann spricht der Herr Zebaoth: (Sach. 8, 6. 7.) Dünket sie solches unmöglich seyn, für den Augen dieses übrigen Volks zu dieser Zeit; Solts darum auch unmöglich seyn für meinen Augen, spricht der Herr Zebaoth? Siehe! ich will mein Volk erlösen vom Lande gegen Aufgang, und vom Lande gegen Niedergang der Sonnen. Und sie sollen mein Volk seyn, und ich will ihr GOTT seyn, in Wahrheit und Gerechtigkeit.

Wir können nunmehr mit dem heiligen Dichter dem Herrn singen: (Ps. 94, 13.) Wohl dem Manne, den du GOTT züchtigest, und durch dein Gesetz lehrest richtig seyn, wenns übel gehet! Wer seine widerwärtigen Begegnisse einem blinden Ungefähr, oder einem unvermeidlichen Schicksale zuschreibt, der kann den bitteren Kelch, den er doch trinken muß, still, unerschrocken, und wenns hoch kömmt, mit starrer Gleichgültigkeit ausleeren. Was für Grund aber kann er haben, sich in seinem Unglücke zu freuen? welchen Schein der Wahrheit kann ihm seinen Jammer willkommen, und sein Leiden angenehm machen? Nur der, welcher eine Borsehung glaubt, die für die Glückseligkeit ihrer Kinder sorget; Nur der, welcher daß der Herr (Jes. 54, 8.) ein Klein-
b 2 Augen-

לכן אם יאונה לו כל און' סמוך לבו לא יירא
ומשמעה רעה לא יירא' נכון לבו' ואף
אם עצמו משערות ראשו אויביו' נשבעו
להרע לו' רבי' קמי' עליו' ואפן רעות עד כי
חרל לספור' ויפן כה וכה' וחנה היא נעזב
מכל ואין עוזר לו' ארץ מולדתו שממה'
נחלתו למכוסה' אויבי נפשו וקרוביו' מות
ירעם' או הלכו שבי לפני אויב' נקי כפים
ואולם מה לי עוור פה לחמשיל משלים' ולדמה
דמיונות' הלא תבינו' אתם החרדי' לדברי .
ששמתי עיני ולבי' על גבר הוקס על' מופת
התושיה' אשר יופיע למשל תפארת' בספרי
דברי הימים' לדורות הבאי' עלי ארץ' מי
יספר לכם תהלה יאתה לו' מי יפאר מדותיו
הטובות ות: חונות' ולא צרכו' ולא התרפה
ביום צרה" ודירוח אלהין ביה' לאמרם
ולכתכם בחרט אנוש' לפניכם היום' אשר
אתם עדי גדולתו' להעלות זכרונם בקול דברי'
זה יהיה לי' כאשר ירצה איש' לצייר דמות
השמש בצהרים' בעצם השמי' לטוחר .
כתבניתה וכמתכונתה : אבל גדול מכילם
שמו' זאת אמירה געימה כתיבה יהבית שבחו
ראו מה פעל ועשה פרידריך' עת שמוהו
הכרקי' כמטרה להציהם' וימררו ורובו אחר
וקדם' הלא שמר את דרך ה' כאשר יאות
למלך גדול' נשא על שכמו משאת המלחמה
לבדו' ותמיד קל מהר הש לעזרתנו' ממה
ששקדה הרעה לכלותנו' לכד חכמי' בערמם .
הוליד יועצי' שולל' אין מעצור לרוחו כסופה
יאתה מאלוה" כד עבר מפלך לפלך' גנון

Augenblick verläßt, aber mit grosser
 Barmherzigkeit wieder sammlet; der sin-
 get, wohl mir, daß mich der HErr gezüchtigt.
 Er hat aus den Gesetzen des HErrn
 die heilige Wege der Borschung verehren ge-
 lernt, nun kann er gelassen seyn, wenns übel
 gehet, gelassen seyn, wenn eine ganze Welt
 von Feinden seinen Untergang geschworen hat.
 Er siehet sich umringet von Verfolgern, ver-
 lassen von aller Hülfe, sein Vaterland ver-
 wüestet, sein Erbgut zertreten, die Freunde sei-
 nes Herzens vom Tode abgemähet, oder vom
 Feinde weggeführt, die Unschuld — — doch
 wozu sehe ich mich lange nach Bildern um? Ihr
 merkt es wohl, gerührten Zuhörer! daß ich
 mich zu jenem erhabenen Muster der Zu-
 gend hinauf zu schwingen strebe, welches in
 der Geschichte allen künftigen Bewohnern
 der Erde zum Beispiel glänzen wird. Seine
 geprüfte Tugend, seine Standhaftigkeit im
 Unglücke, seinen göttlichen Muth durch Worte
 beschreiben, euch, die ihr alle Zeugen seiner
 Grösse seyd, mit Worten beschreiben, heißt
 am hellen Mittage die glühende Sonne ab-
 bilden wollen. Ihn nennen ist die glücklichste
 Beschreibung seines Characters. Was that
 Friederich, als die Blitze von allen Seiten um-
 her, ihn zum Ziel ihres Geschosses gewählt
 zu haben scheinen? — Er that seine Pflicht.
 Er trug die Last des ganzen Krieges allein;
 allezeit schneller als die Gefahr, wachsamer
 als die List, unaufhaltsam wie der Sturm-
 wind

והציל פסוה והמליט ' ואת דכאי רוח יושיע .
בכל קראס אליו ' זהו פועל חכס ' עבד עבודת
הבורא ' שמר משמרת השכל " ואת מוציא
הדבר ' הניח ביד מנהיג קירותינו ' בפ' חכמתו
אשר אין לה תכלה :

כי כאשר נסעו בני ישראל ממצרי' ' וזיה
לפניה' ים הרהב ' ומאחריהם אויב רודף
וחילו ' ויצעק משה אלה' ' ויאמר ה' מה
תצעק אלי' דבר אל בני ישראל ויסעו ' ואמרו
ואמרו ה' ל' אין להם אלא ליסע ' כלומר אין
להם לעשות עתה אלא ליסע ' ולהשען על
הבטחותי ' המה יעשו את שלהם ' ומשה
יעשה את שלו' לנהלם ' ואני אעשה את שלי
ואטה ואגמור הדבר בעצתי וחכמתי כראוי :

כאן למדה תורת ה' דרך ארץ ' שאל יבעט
אדם בעת צרה ' כי אם ישב בדרוידוס
ויתחולל ' יש שכמו לסכול ' ויעשה כל מה
שהוא מחויב לעשות בפקודת משמרתו ' וינן
על כנו ' אשר בזה קורא אותו ' ועל מקומו
אשר הפקידתהו ארץ מולדתו " ילך במרחב
רגלים בתוך אבני אשורעש ' וירכב על דבר
אמת וענוה צדק ' בכל מקו' אשר צדק יקרא
לרגליו ' ואס הוא עד שפת עמקי תהום ' ולא
ירא בהמיר ארץ ' ובמוט הרים בלבימים :
כי עד צדק ישוב משפט ' ואס כל יושגי תכל
יחד יתלחשו ' יגודו על נפש צדיק '
להמתיק סוד לאבדו ' ובכל מאמצי כחם
ומרמתם לענותו ' לשואו יעמלו ' בילסוף

wind Gottes, trug er seinen Schutz von Provinz zu Provinz, und rettete, wo Unschuld zu reiten war. Er that, was Gott und die Gerechtigkeit von dem Weisen fordern können, und den Ausgang überließ er der Führung dessen, der unser Schicksal nach seiner Weisheit lenket. Als die Kinder Israel aus Egypten zogen, und vor sich das offene Meer, hinter sich die Heereskraft der Berfolger kommen sahen, schrie Moses zum Herrn. Aber der Herr antwortete; was schreiest du zu mir? Sage den Kindern Israels, daß sie ziehen. Sie haben jezo keine andere Pflicht, setzet der Talmud hinzu, als sich auf meine Verheißung zu verlassen, und zu ziehen. Laß sie ihre Pflicht thun, Moses thue die Seinige und führe sie an, und ich werde den Ausgang nach meinem weisen Rathschluß lenken. So lehret der Herr durch sein Gesetz, wenns übel gehet noch mehr als gelassen zu seyn, seine Pflicht zu beobachten, den Posten standhaft zu behaupten, den uns Gott und das Vaterland angewiesen, der Stimme der Tugend durch alle Ungewitter, am Rande des Abgrundes selbst, mit unwankenden Fusse zu folgen, und (Ps. 46. 3.) sich nicht zu fürchten, wenn die Erde verwandelt wird, und Berge mitten im Meere vergehen.

Denn Recht muß doch Recht bleiben. (94. 15.) Lasset alle Bewohner der Erde wider den Gerechten in einen Bund zusammen treten, und in ihrem Rathe seinen Untergang be-

עד צדק ישוב משפט' ואחריו כל ישרי לב "
לסוף יזרח צדקה כאור נונה ' ויאיר בעיני
שונאי צדק' ויפלו על פניהם' ויכירו כי אצבע
אלהים היא' כילא לאדם המשפט להרשיע
האמת' לא לאדם הכח להפיל ארצה משערות
הצדיק' היושב בסתר עליון' ובצל צדק יתלונן'
כמאמר ישעיהו נ"ד' י"ז' כל כלי יוצר עליך לא
יצליח' וכל לשון תקום אחד למשפט תרשיעי
זאת נחלת עבדי ה' ' וצדקתם מאתי נאום ה':
אמנם במה נקדם לאלהי קדם' על כל הנפלאות
אשר עשה לנו' ובמה נזכה לחיו' ראוי'
לחסד האל' אשר בחסדו העיר הגבור אשר
יושיע' והגן בעדו' ושמר אותו' להצלחת
ארץ הזאת הגיד לך אדם מה טוב' ומד' ה'
שואל מעמך' כי אם עשות משפט' ואהבת
חסד' והצנע לכת עם אלהיך :

אחי האהובים' נעבדה נא את ה' אלהינו
ונאהב את רעינו כמונו' זה כלל הובות
הלכות אשר ה' שואל מאתנו' ומצד השכל
אנו מחויבים לעשותם' גם אם לא הגיע אלינו
מצות הבור' בגללם' כי בהם נתקימה הצלחתנו
והם לטוב לנו ולנפשותינו' וזה אמרו חגיד לך
אדם מה טוב ומה ה' שואל מעמך וגו' :

האדם' מה ה' אלהים שואל מעמך אשר לא
טוב לך' הלא בזה אתה עוש' נחת רוח ליוצרך
אם תאהב את רעך' ותשתדל לטובתו' בזה
תקדם לאלהי מרום' אם תעשה משפט'
ואהבת תסד' והצנע לכת עם ה' אלהיך :

schließen. Lasset sie Macht und List und Wachsamkeit anwenden, ihn zu unterdrücken. Umsonst! Recht muß zuletzt doch Recht bleiben, und ihm fallen alle treue Herzen zu. Endlich wird die Gerechtigkeit wie ein Glanz aufgehen, und ihren Widersachern selbst in die Augen leuchten, daß sie auf ihr Antlitz fallen, und ihre Göttlichkeit erkennen. Menschenurtheile können keine Wahrheit verdammen, Menschenkräfte dem kein Haar krümmen, der von Gott beschützt und mit dem Schilde der Gerechtigkeit bedeckt wird. Jes. 54, 17.) Allem Zeuge so wider ihn geschmiedet wird, gelingt es nicht, und alle Zunge, so sich wider ihn setzet, wird verurtheilet werden. Das ist das Erbe der Knechte des HERRN, und ihre Gerechtigkeit von mir, spricht der HERR.

Womit aber wollen wir den HERRN danken, für die Wunder, die er für uns gethan? wodurch wollen wir uns der göttlichen Gnade würdig machen, die den Held, der helfen soll erweckt, beschützt, und zur Glückseligkeit dieses Landes erhalten hat? — Mich. 6, 8. Es ist dir gesagt, Mensch! was gut sey, und was der HERR von dir fordert, nemlich GOTTES Wort halten, und Liebe üben, und demüthig seyn vor deinem GOTT. Lasset uns, meine geliebten Brüder! unserm Gott dienen, und unsern Nächsten lieben wie uns selbst. Dieses ist alles, was der HERR von uns fordert, und dieses sollten

ואף הנביא זכריה מבטיח אותנו 'שה' אינו
שואל זבחי תודה ' מאומה אשר הציל
איתו ' כי אם תיטיב לה' משור פר' עשות חסד
משפט' ושמור מצוה שבין אדם למקום'
ושבינו לחכירו' ביוזת כל אדם' שנאמ' כאשר
זממתי להרע לכם' בהקציף אבותיכם אותי'
אמר ה' צבאות ולא נחמתי: כן שבתי זממתי'
בימים האלה' להיטיב את ירושלים' ואת בית
יהודה' אל תיראו: אלה הדברים אשר תעשו
דברו אמת איש את רעהו' אמת ומשפט
שלום שפטו בשעריכם' ואיש את רעת רעהו
אל תחשבו בלבבכם' ושבועת שקר אל
תאכזרו' כי את כל אלה שנאתי נאום ה':

אליכם איש' מבית יעקב' אשר נקהלתם
היום לפני ה' במנוחה ושלום' זכרו
הנדר' אשר נדרתם לה' ביום צרה' וחדשום
בקהל המון חונג' למען יעמדו לנו. ולדור
אחרון' לזכר עולם:

רחמו על אותם הצריכים רחמי' כאשר רחם
ה' אתכם' יום קראתם אותו בלב נדכא
התענגנו לב יתומי' ואלמנו'. כאשר הבלני אלהי
השמי' את לבנו' והכנעו לפני ה'. ועשו את
דברו. ואהבו את רעיכם. זכרו כי בני אל אחד
אנחנו. הלא אב אחד לכולנו. ואל אח' בראנו
לכבודו. וחקק בלבנו דת הטבע. ואהבת הבריו':
עבדו בלב שלם את ה' ואת מלככם המטיב
לנו. אשר ה' בחר בו. בחסדו. ושם
המשרה על שכמו למשול עלינו:

sollten wir thun, wenn es auch GOTT nicht von uns forderte, denn dieses sind die wahren Mittel zu unserer Glückseligkeit. Es ist dir gesagt, Mensch was gut sey, und was der HERR von dir fordert. Der HERR fordert nichts, o Mensch! was dir nicht gut sey, und ihm ist Gnüge gethan, wenn du für deines Nächsten wahre Glückseligkeit sorgest, wenn du Liebe übest und demüthig bist vor deinem GOTT. Der Prophet Sacharia versichert uns gleichfalls, daß der HERR von einem erretteten Volke keine andere Dankagung verlangt, als daß sie die Pflichten gegen GOTT und ihren Nächsten ausüben sollen. (E. 8. 14.) Gleichwie ich! gedachte euch zu plagen, da mich eure Väter erzürneten, spricht der HERR Zebaoth, und reuete mich nicht. Also gedенke ich nun wiederum in diesen Tagen wohl zu thun Jerusalem und dem Hause Juda, fürchtet euch nur nicht. Das ist aber, was ihr thun sollte; Rede einer mit dem andern die Wahrheit und schaffet friedliches Recht in euren Thoren. Und denke keiner kein Arges in seinem Herzen wider seinen Nächsten, und lieber nicht falsche Eyde; denn solches hasse ich, spricht der HERR.

Ihr Männer aus dem Hause Jacob! die ihr heute vor GOTT in Ruhe und Frieden versamlet seyd; erinnert euch der Gelübde, die ihr in den Tagen des Jammers dem Herrn gethan

אהבו את רעים כמכם • אזי הבורא יתמיד
וישפת שלום לכם בארצכם • ושכבתם
ואין מהריר :

ה' אלהי צבאות • שמור נא את מלכנו •
עטרת ראשנו • נגיד לאומים היקר • ההולך
בדרכיך • המושל בחכמה • ולצדק ימלוך על
יצורי בפיך • תמליכהו ותמשילהו לארץ ימים
במנוהה ושלו' • על עם משמעתו • אשר
בידו יצליח וישכון בטח • ולא תעבור עוד חרב
בארצו • ולא ישמעו עוד במלכותו קול פחדים
באזניה' • כי אם בכל הרחובות וחוצות' מחולת
מחנים • מבחורים ובתולות • יצאו במחול
משחקי' • להודות לך בשיר תודה • והזקנים
על משענת קנה אשר בידם • יספרו לבני
בניהם • ובני בניה' לדור אחר • את כל הנסים
אשר עשית בארץ • על יד בנך פרידריך •
ומברכותיך תברך את בית המלך • שמור נא
את הגבירה • אם הארץ הזאת •

אשר התפללה בעדנו ביום צרה • ואת שרי
המלך אשר הלחמו ביום קרב בעדנו • לפאר
את שמך • וגם השר יורש המלכות • ההולך
בדרכי פרידריך • תקדמנו ברכות טוב • ונברכו
בו כל ארצותינו • שמעת נדרינת ירושת
טוב ליראי שמך • את בריתך החיים והשלום
למלך תן • וימי' עלימי המלך תוסיף • ושנותיו
דור ודור • וישב לפני אלהי' לעולם • חסדך
ואמונתך תכון עמו • אף זרועך תאמצנו •
ותן אותנו לחסד ולרחמים בעיני המלך • ולזה

gethan, und erneuert sie in dieser feyerlichen
 Versammlung, auf daß sie uns und unserer
 spätesten Nachkommenschaft in ewigen An-
 denken seyn mögen. Erbarmet euch derer,
 die eure Hülfe bedürfen, wie der HErr sich
 eurer erbarmet, als ihr ihn mit zerknirschten
 Herzen angerufen habet. Erquicket die Her-
 zen der Wittwen und Waisen, wie der Herr
 im Himmel unser Herz erquicket hat. Seyd
 demüthig vor eurem Gott, haltet sein Wort
 und übet Liebe gegen euren Nächsten. Erin-
 nert euch, daß wir alle Kinder des einigen
 Gottes sind, der uns erschaffen zu seiner
 Ehre, und uns das Gesetz der Menschenliebe
 in das Herz eingeprägt hat. Dienet Gott
 und dem auserwählten, dem Wohlthäter,
 den er seiner Gnade uns zum Beherrscher ein-
 gesetzt, mit ganzen Herzen. Liebet euren
 Nächsten, wie euch selber, so wird der HErr
 den Frieden im Lande beständig seyn lassen,
 daß ihr schlafet und euch niemand schrecke.

HErr der Heerscharen, Gott Zebaoth!
 erhalte das theuere Haupt unsers Monar-
 chen, der in deinen Wegen wandelt, und
 deine Geschöpfe in Weisheit und Gerech-
 tigkeit regieret. Laß ihn lange Jahre
 glückliche Unterthanen in Ruhe und Friede
 beherrschen, daß kein Schwert mehr
 durch sein Land ziehe, daß keine Stimme
 der Nothleidenden mehr in seinem Reiche
 vernommen werde, sondern alle Strassen
 erfüllet werden von Chören der Jünglinge

ge

יביט בעין חסד על שארית יהודה וישראל

הנהלאדה :

ואזמרה שמך לעולם ועד ואשלמה נדרים

יום יום . וכבוד שם

קרשך לעולם ועד

אמן :

הנותן תשועה למלכים ונג'

ge, die dir lobsinggen, und der Alten an ihren Stäben, die ihren Enkeln die Wunden erzehlen, die du auf Erden, durch deinen Sohn, Friederich, gethan hast. Segne sein Königliches Haus mit deinem Seegen. Erhalte die Mutter dieses Landes, die in der Noth für uns gebetet, die Prinzen, die zur Verherrlichung deines Namens, für uns gestritten, und den Erben dieses Reichs, der in den Wegen Friedrichs wandelt, wie Er ein Seegen des Landes seyn wird. Du GOtt hörest meine Gelübde, belohnest die wohl, die deinen Namen fürchten. Gieb dem Könige langes Leben, daß seine Jahre währen immer für und für. Daß er immer sitzen bleibe für GOtt, erzeige ihm Güte und Treue, die ihn beschützen, und laß ihn einen gnädigen Blick auf den schwachen Ueberrest von Juda und Israel werfen. So will ich deinen Namen singen ewiglich, und meine Gelübde bezahlen täglich. Dein heiliger Name sey gepriesen für und für. Amen.

Der du Zülse giebst den Königen u. s. w.

איה אפוא אתם חזקי מצה מבחישי דרכי
ההשגחה וכל הפצכם ליחס הנהגת העולם.

אל מקרה בלתי כונת מכון . איה אתם בווי
אלוה. אשר כאות נפשם שאפו רוח תאנתם.

ואומרים לא יראה יה. ולא יבין אלהי יעקב .
את כל אשר נעשה תחת השמש בעפרת תבל

לכו . וראו . והכלמו . עוד היום הזה אנחנו הם
טר היינו . עם פריסין נשאר לעם עלי ארץ .

יאה אלהיו באמת ובצדקה . עודנו חיים
היום . ונהיה זרע שלום . ומלכנו אשר

עליו פלאי וגם לעמים . עודנו
עלינו בתפארת שלום :

כל אלה :

עלינו את שאון המלחמה :
דור אשר יושיע :

מה כביר וגבורה . עד כי
מא . סוף דבר .

מי שקל מועט יהזיקנגד
המרובות הכמיו . ובית

נבוניו נסו אמר נואש
כי שם גבול לש

תבוא . ולא תעב
ה' הוא אשר עשה את

ה' הוא אשר מהצנו .
משיחה . בינו בוערים

הלא יוכיח :

ה' הוא אשר חלק מהכמתו לכ
מחשבות מתנגדיו . כמאמר אי